

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: Barnehagelærer. BLU	Høst 2021 Åpen
Forfatter(e): Lindeland, Ruben	Ruben Lindeland signatur forfatter (e)
Kandidatnummer(e): 1367	
Veileder(e): Velde, Kjersti Lønning	
Fagansvarlig: Ree, Marianne.	
Tittel: Barnehagelærerens rolle for inkludering og medvirkning i samlingsstunder	
Engelsk tittel: The kindergarten teacher's role for inclusion and participation in gatherings	
Emneord: Mangfold og Tilhørighet. BULL.	Side tall: 19 + 10 Vedlegg/annet: Stavanger, 04.01.2022 dato/år

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven tar for seg problemstillingen: «*Hvordan kan barnehagelærere tilrettelegge for at alle barna skal være inkludert i en samlingsstund.*». Ved bruk av den kvalitative forskningsmetoden intervju, har jeg samlet empiri og funnet fire meningsbærende enheter med tanke på å finne svar på problemstillingen. Disse er barns interesse, felleskapet på avdelingen, unngå krenkende atferd og den ansattes kompetanse. Jeg skal analyse og drøfte hva informantene har svart samt knytte det opp mot tanker og definisjoner fra teoretikere. Informantene viser god kunnskap om hvordan man kan jobbe for på kunne skape inkluderende samlingsstunder, og viser at det er mye planlegging samt kjennskap til gruppen som er essensielt for å kunne til rette legge for inkludering i samlingsstunder.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	4
1.1 Bakgrunn	4
1.2 Problemstilling	4
1.3 Formål	4
1.4 Oppgavens oppbygnings	5
2. Gjennomgang av faglitteratur	5
2.1 Medvirkning	5
2.2 Inkludering	6
2.2.1 Inkludering	6
2.2.2 Mobbing og negative sosiale mønstre	7
2.3 Krenkende atferd	8
2.3.1 Krenkelse	8
2.3.2 Voksne som krenker	8
2.4 Den ansattes rolle	9
2.4.1 Foreldre samarbeid	9
3. Metode	9
3.1 Valg av metode	10
3.2 Valg av informanter	10
3.3 Forskningsetikk	11
3.4 Validitets vurderinger	12
3.5 Analyse	12
4. Empiri & analyse	13
4.1.1 Barns interesse	13
4.1.2 Drøfting og analyse	13
4.2.1 Felleskapet på avdelingen	14
4.2.2 Drøfting og analyse	15
4.3.1 Unngå krenkende atferd	17
4.3.2 Drøfting og analyse	18
4.4.1 Den ansattes rolle	19
4.4.2 Drøfting og analyse	20
5. Konklusjon	21
6. Litteratur:	23
7. vedlegg	24
Vedlegg 1: Intervju guide	24
Vedlegg 2: Samtykkeskjema	26

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

I løpet av utdanning for å bli barnehagelærer har vi vært innom mange ulike tematikker og gått igjennom mange unike caser. Jeg har alltid syntes det har vært spennende med tematikker som inkludering og mangfold. Selv har jeg observert flere ganger hvordan ansatte jobber for å fremme inkludering, men også at det kan oppstå problemer med å legge til rette for inkludering. Et eksempel på dette kan være samlingsstunder. Gjennom flere observasjoner både i praksis og gjennom jobb som pedagogisk medarbeider, har jeg sett at flere sliter med å holde inkludere samlingsstunder. Jeg har opplev flere som hiver ut barn som ikke klarer å nå forventningene til de ansatte, samlingsstunder som ikke er til rette lagt for barna, og samlingsstunder der det virker som at verken barn eller voksne er engasjert i det som blir lagt fram. Når jeg har observert slike samlinger har jeg startet å tenke om barna i det hele tatt får noe godt ut av samlingene og hva er vitsen med å ha en slik fellesaktivitet. En aktivitet som i grunnen skal være noe kjekt og interessant, men ofte ender som noe dumt. Hvis målet for hverdagen i barnehagen skal være for barnas beste, hvorfor skal man ha noe som virker som en «obligatorisk» samling som ender med å krenke og ydmyke de som kanskje allerede står på utsiden, eller ødelegge leken til de barna som har kommet i gang med en god lek. Jeg har derfor jobbet med å finne ut av hvordan man kan jobbe mot å skape gode samlingsstunder. Gjennom intervjuer og gjennomgang av teori har jeg funnet ut mer om hvordan jeg kan jobbe for å fremme inkludering og holde interessante samlingsstundene. Jeg har troen på at samlingsstunder er noe som barna kan ha godt av og trekke mye nyttig ut av, men det er mye som skal stemme for at man skal klare og bygge opp disse gode stundene. Derfor har jeg valgt min problemstilling.

1.2 Problemstilling

Min Problemstilling som er grunnlaget for oppgaven, er *«Hvordan kan barnehagelærere tilrettelegge for at alle barna skal være inkludert i en samlingsstund.»*

1.3 Formål

For å kunne finne ut av hvordan barnehagelærere jobber med inkludering på avdelingen har jeg intervjuet 2 barnehagelærere for å kunne grave dypere i hvordan de jobber med temaet. Formålet med denne oppgaven er å finne ut av hvordan man kan jobbe for å sikre at alle barna

på avdelingen blir inkludert spesifikt i samlingsstunder. Med tanke på inkludering dukker det også opp tanker om hvordan medvirkning, den ansattes kompetanse og krenkende atferd påvirker hvor vidt alle barn klarer å bli inkludert i samlingsstunden. Samt hvordan man kan jobbe for å unngå denne krenkende atferden slik at alle barn kan være deltakende.

1.4 Oppgavens oppbygnings

I denne oppgaven skal jeg først presentere relevant faglitteratur, som omgår tematikkene medvirkning, inkludering, krenkende atferd og foreldresamarbeid. Etter en gjennomgang av faglitteratur kommer jeg til å gå gjennom oppgavens metode del. Der jeg tar for meg, valg av metode og informanter, samt forskningsetikk, oppgavens validitet og analyse. Jeg kommer så til å gjennom empirien min og hvilke funn jeg har. Her er det fire tematikker som har blitt trukket ut fra intervjuet. Etter hver tematikk kommer jeg til å analysere, drøfte og knytte det opp mot relevant faglitteratur, til slutt skal jeg konkludere og svare på oppgavens problemstilling.

2. Gjennomgang av faglitteratur

2.1 Medvirkning

Barns medvirkning er en viktig del av barnehagen. Artikkel 12 i FNs barnekonvensjon sier at alle barn skal få muligheten til å skape sine egne meninger og ha muligheten til å dele og gi uttrykk for disse meningene (Barnekonvensjonen. 2003). I barnehageloven står det at barn skal få jevnlig mulighet til å delta aktiv i planlegging og vurdering av barnehagen virksomhet, og kunne gi uttrykk for sitt syn (barnehageloven, 2006, §.3). Med tanke på dette er det viktig å huske at barn skal få være med å bestemme, men barna skal ikke styre eller bli overlatt et ansvar de ikke er egnet til å ha.

Hva legges i begrepet medvirkning? Berit Bae snakker om hvordan det er viktig å se på første delen av ordet. Med, dette er noe som skal være en felles bestemmelse, her er det ingen som har alene ansvar for noe. Verken voksne eller barn skal alene bestemme hvis målet er medvirkning. (Kunnskapsdepartementet 2006, s.8). Vi må også ta til betraktning at det er noe som skal bli bestemt eller endres på. Ordet medvirkning preker mot å kunne endre, bestemme eller styre noe sammen. slik at barn skal oppleve at deres stemme blir tatt på alvor. (Kunnskapsdepartementet 2006, s. 8). For kunne ta barn på alvor er det viktig å aktiv lytte til

hva barna sier, for å så tolke og gi mening bak barna forteller og sier for å kunne skape innholdsrike dager i barnehagen. (Kunnskapsdepartementet 2006, s.8). Medvirkning i barnehagen betyr mange ting og går ut over flere felt, både innholdet og det materialistiske som leker, klær og annet materiale (Bae, 2009, s.9). For enkelte barn, spesielt barn med særskilte behov kan det være vanskelig å ytre egne meninger eller interesser. Her vil det være enda viktigere med et godt foreldresamarbeid for å kunne fremme barnas interesser og hva de liker. (Sjøvik, 2014, s.310).

2.2 Inkludering

2.2.1 Inkludering

Inkludering er et begrep som blir brukt i mange ulike sammenhenger. Inkludering kan være relevant når man ser det i sammenheng med for eksempel funksjonsevne, alder, kjønn, etnisitet eller andre faktorer som er synlige eller usynlige. (Kvamme, Kverbekk & Strand, 2016, s. 165). Morken forklarer inkludering slik «*I vid forstand dreier inkludering seg om å bryte ned skiller mellom mennesker, om samliv og mellommenneskelige relasjoner preget av gjensidig forståelse, likeverdig deltakelse, tilhørighet og sosial forankring, samt respekt og felleskap på tvers av ulikheter.*». (Kvamme, Kverbekk & Strand, 2016, s.165). Öhman skriver om i innenfor og utenfor de fire ulike aspektene med inklusjon som er:

- felleskap: felleskap handler om alle barn føler at de er et medlem av barnegruppen og barnehagens sosiale liv.
- Delaktivitet: hvor mye vært barn har mulighet til å bidra og om de blir oppmuntret til det.
- demokratiske prosesser: at alle barn skal få uttrykke seg selv og gjøre at deres stemme skal bli hørt.
- Læring: læring handler om hvordan lærings situasjoner og miljøer er lagt opp til at barna skal kunne bidra og lære sammen med hverandre.

(Öhman, 2020, s.23).

Öhman skriver også om de sosiale ressurser barna har, og hvordan de påvirker inkludering. Öhman sier dette er de viktigste sosiale ressursene barna har:

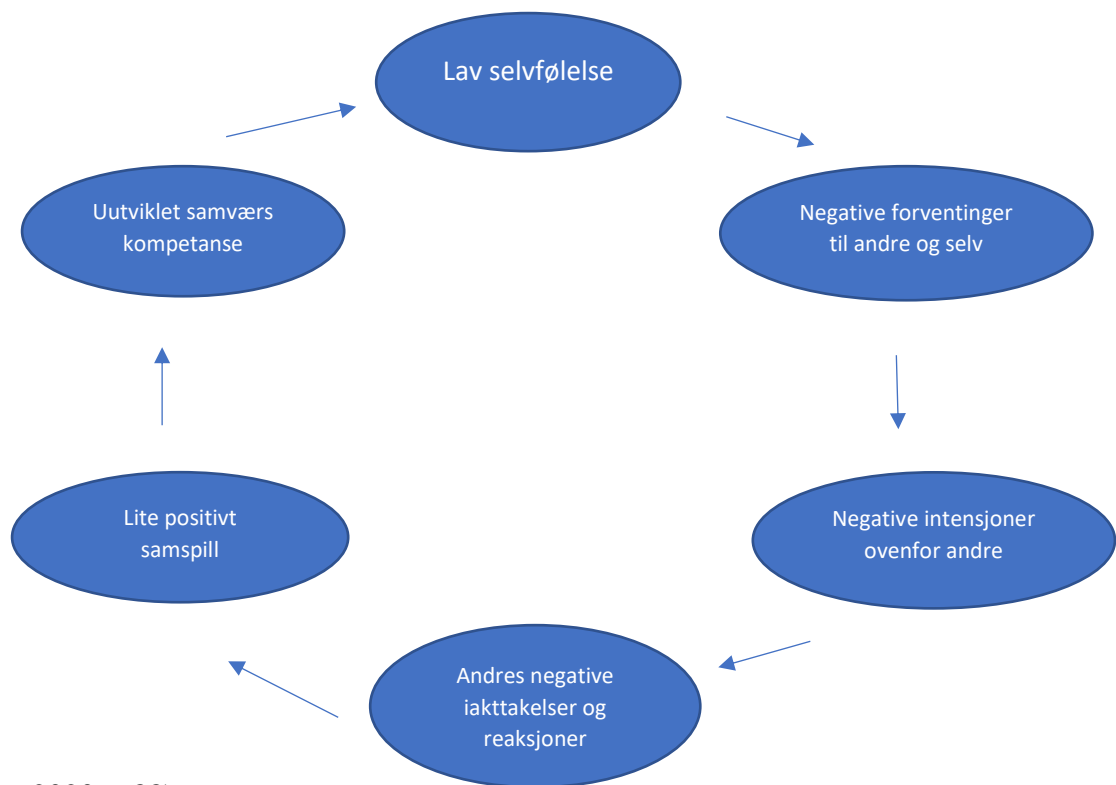
- Alder
- Kjønn
- En allerede etablert relasjon
- Spesielle evner eller kompetanser

- Andre attraktive ressurser

Gjennom disse sosiale ressursene vil det være lettere å oppnå høyere sosial status noe som leder til mer makt. Dette vil påvirke en gruppes evne til å ha godt samspill og hvordan enkelt individ fungerer i samspills situasjoner (Öhman, 2020, s.103). Hvis man tar alder og kjønn som eksempel kan vi se hvordan dette kan bli brukt for å inkludere samt ekskludere i lek. «alle som er 5 år kan bli med her» eller «bare jenter for komme inn her». Dette er en vanlig måte å stenge noen ute eller bruke deres sosiale reassureres på en inngang i leken. Her kan det være inkluderende for barn som gjerne ikke får komme inn i en lek, men har de riktige sosiale ressursene så kan derfor være deltakende. Samt ekskluderer det en stor gruppe barn basert på hvilke sosiale ressurser de er har. (Öhman, 2020, s.103-104).

2.2.2 Mobbing og negative sosiale mønstre

På universitet i Stavanger gjennom læringsmiljøet definerer de mobbing i barnehagen slik *«mobbing i barnehagen beskrevet som handlinger fra voksne eller andre barn som gjør at barnet føler at det ikke hører til i fellesskapet. Videre at det er mobbing når barn blir dyttet, slått, utestengt fra lek eller samtaler, og når barnet ikke får sitte ved siden av eller leie et annet barn.»* (Martinsen,2020). Gary Ladd snakker om hvilke konsekvenser som kan oppstå når det gjeller å bli utestengt av vennskap. Den første konsekvenser er at barnas relasjonsutvikling blir påvirket. Den andre forteller om hvordan barn ikke opplever relasjonell læring og at deres sosiale liv blir påvirket om man er utestengt av felleskapet eller vennskap. Den tredje forteller om hvordan utestenging kan svekke barns selv verdi og opplevd kompetanse. alt dette er noe som kan lede til at de blir mer sårbare når det kommer til f.eks. tilpasninger, danne relasjoner, kognitiv og motorisk utvikling og mindre motstandsdyktighet. (Öhman, 2020, s.87). Kaarina Laina har lagt en modell for negativ utvikling som er som demonstrere et negativt sosialt mønster som er resultat av mobbing.

(Öhman, 2020, s.88)

2.3 Krenkende atferd

2.3.1 Krenkelse

Öhman snakker om at det å føle seg krenket fungerer på to dimensjoner. Den ytre og indre dimensjonen. Den ytre dimensjonen er fysiske tegn som barnehagelærere kan plukke opp med å iakttå barnets samspill og oppførsel, eller at barnet går i dialog med den voksne for å håndtere situasjonen. Den indre dimensjonen er hvordan barnet føler og opplever det å bli krenket. Barna som individer har forskjellig opplevelse av hva som er krenkende og hva som er greit, på samme måte reagerer og føler barn ulikt på krenkelse. (Öhman, 2020, s.68-69).

2.3.2 Voksne som krenker

Ansatte i en barnehage har varierende måter å arbeide samt varierende toleranse for støy og hvilken type lek som er akseptabelt å ha inne. Hvis man har etablert en regel om at man skal unngå tumle leker inne er det flere måter og gå fram for å opprettholde dette. Noen ansatte bruker gjerne en pedagogisk framgang for å omdirigere barna til en annen aktivitet og forklarer hvorfor man ikke kan ha slik lek inne, men man kan også oppleve at noen ansatte

bruker en mer krenkende atferd og hersketeknikker for å kunne stoppe leken. Noen eksempler på hersketeknikker som skaper skam og ubehag bland barna kan være offentlig irettesettelse, trusler og skyldfordeling. Ved å bruke slike hersketeknikker misbruker man makten forskjellen som eksisterer i en vertikal relasjon. (Öhman, 2020, s.70-71). Når det oppstår situasjoner der barn ofte opplever at de blir krenket kan det være snakk om et autoritetsproblem. Der det fort kan oppstå en ond sirkel der de ansatte gjerne tar i bruk hersketeknikker og barna ikke responderer på en måte som personalet ønsker og forsetter og utagere. For å kunne jobbe sei ut av dette må man bygge opp sterke relasjoner med barna. Gjennom en tillitsfull relasjon vil man kunne bygge opp en autoritet, for å kunne unngå slike onde sirkler. (Öhman, 2020, s.71-72).

2.4 Den ansattes rolle

2.4.1 Foreldre samarbeid

Foreldresamarbeid kan man definere som «samarbeid mot felles mål for barnets beste». (Glaser, 2016, s.63). Foreldresamarbeid er en viktig del av hvordan man jobber i barnehagen og hvordan man kan jobbe mot å forstå hva som er best for barna. Hvordan barna bygger og opprettholder relasjoner blir påvirket av egne erfaringer fra hjemmet, og for å kunne forstå dette på best mulig måte er det viktig å ha et klart bilde av hjemmelivet. (Glaser, 2016, s.67). Det er også fastslått i stortingsmelding nr.41 at det er barnehagepersonalet sitt ansvar å åpne opp for medvirkning med foreldre. Noe som vil si at det er vi som er i barnehagen som skal ta initiativet til å forstå og dannet et godt samarbeid, det som er viktig å huske er at et samarbeid krever to parter. Selv om det er barnehagen sitt ansvar å initiere er det viktig å ha foreldre som er delaktighet og tillitsfulle i samarbeidet. (Meld. St 41. (2008-2009). s.37). Det vil ha en betydelig stor forskjell å ha et godt samarbeid og et solid utviklet tillitsforhold med foreldrene i barnehagen (Sjøvik, 2014, s.310).

3. Metode

Metode er en form for et redskap eller en fremgangsmåte for å innhente data. Det er vanlig å dele metode inn i to hoveddeler, kvalitative og kvantitative metoder. Ved bruk av kvalitative metode går man i dybden på det som undersøkes det er mange opplysninger som samles inn om få undersøkelsesområder. Ved bruk av kvalitativ metode har man flere områder man undersøker og henter inn data om. Dataen vil derfor gjenspeile et bredere syn på undersøkelsesområdene (Bergsland & Jæger, 2016, s. 66-67). I motsetning til de kvalitative

metodene er data som hentes ut av de kvantitative undersøkelsene målbare enheter (Dalland, 2018, s.52-53)

3.1 Valg av metode

Når det kommer til å velge hvilken metode man ønsker å bruke for å samle inn data er det viktig å ta hensyn til flere faktorer. Det er viktig som den som skal samle dataen og tenke gjennom hva som er realistisk, i forhold til hvilken tidsramme man har og antall observasjoner eller intervjuer som skal bli gjennomført. Det er også viktig at man tenker på hva slags Informasjon man ønsker å samle. Man må også ta hensyn til etiske rammer. I min oppgave har jeg valg å bruke intervju. Det er fordi jeg ønsker og få en grundigere forståelse av hva informantene mine tenker om tematikker jeg gjerne ikke hadde sett eller fått tanker om med bruk av observasjon.

Når det kom til å utforme spørsmål og intervju guide, fant jeg først ut av noen begreper jeg mente var sentrale for problemstillingen min. Disse begrepene er Inkludering, medvirkning, krenkende atferd og samlingsstund. Ut ifra disse begrepene startet jeg å forme en intervjuguide som skulle gi meg relevant empiri og funn. Etter første kladd var ferdig ble den sendt til veileder for å kunne få tilbakemeldingen. Etter tilbakemelding og dialog ble intervju guiden noe revidert. Når intervjuguiden nærmet seg ferdigstilt, ble det gjennomført et prøve intervju med en som er utenfor fagområdet for å kunne øve på intervju settingen og prøve spørsmålene i praksis. Intervjuguiden ble ferdigstilt og inneholdt 15 spørsmål. Ikke alle spørsmålene ble spør under interjuvene da de hadde ble svart under andre spørsmål.

3.2 Valg av informanter

Når det kommer til valg av informanter, er det viktig å ta hensyn til hvor man vil henta empiri fra. Jeg ville finne kompetente fagfolk som kunne gi meg utfyllende svar, samt finne informanter som var spredd i alder og erfaring for å kunne få ulike perspektiver og synspunkter. Her prøver jeg å gjøre det Dalland skriver om å ha et strategisk utvalg av informanter. (Dalland, 2018, s.74). Jeg endte opp med å intervju 2 informanter. Originalt var det avtalt intervju med 3 informanter, men den ene informanten endte med å trekke seg. Tanken bak og ha informanter som var spred i alder og erfaring var for å danne et ulikt perspektiv basert på informantene sine erfaringer. Informantene besto av en som var nylig utdannet, en som har jobbet lenge i barnehage, og informanten som trakk seg var en kvinnelig barnehagelærer som har jobbet som pedagogisk leder i 3 år, men har vert ansatt som pedagogisk medarbeider i nærmere 15 år.

Informantene ble kontaktet gjennom epost, og hadde kjennskap til meg fra tidligere. Informantene og jeg hadde ikke jobbet på samme avdeling, men vi hadde kjennskap til hverandre gjennom å være i samme barnehage. Grunnen til at det var akkurat disse informantene som ble kontaktet, var for jeg hadde kjennskap til at inkludering og samlingsstunder var noe begge barnehagelæreren brukte aktiv, noe som ledet meg til å tenke at jeg kunne få relevante og informative svar.

Informant A:

Informant A er en kvinnelig barnehagelærer som er rundt 25 år gammel. Hun ble ferdig utdannet i 2019 og jobbet som pedagogisk leder siden det. Hun har tatt videreutdanning innenfor språkutvikling. Informanten jobber på en avdeling der barna er mellom 3 og 6 år, der det er ca. 20 barn.

Informant B:

Informant B er en kvinnelig barnehagelærer som nærmer seg 60 årene. Hun har jobbet som pedagogisk leder i nærmere 40 år og var ferdig utdannet i tidlig 20 årene. Informanten jobber på en avdeling der barna er mellom 3 og 6, der det er ca. 20 barn.

3.3 Forskningsetikk

I slike oppgaver er det viktig å ha et fokus på forskningsetikken. Her er det betydningsfull å forstå hva som legges i ordet forskningsetikk. Først må vi forstå hva etikk er, i livet vil man oppleve mange situasjoner der man må ta et valg. Tanken om hva som er rett eller galt. I slike vanskelige situasjoner gir etikk en veiledning på hvordan man skal håndtere slike situasjoner. (Dalland, 2017, s. 236). Med tanke på dette er forskningsetikk når man anvender etikk innenfor forskning, hva som er rett eller galt mens man jobber for å for eksempel utforme oppgaven, gjennomfører intervjuer eller kontakter informanter. Det man må ta hensyn til i en slik oppgave vil være personvern. I denne oppgaven er det relevant å se på forskningsetikk i forhold til intervjuene som har blitt gjennomført. Bergsland og Jæger snakker om å skape en relasjon som er basert på tillit mellom informanten og forskeren. (Bergsland & Jæger, 2016, s.80). Informantene har skrevet under på et samtykke skjema, der de har gitt tillatelse for at svarene de kommer med skal bli brukt i denne oppgaven. Informantene har skrevet under på et samtykke skjema som er utformet av FILIORUM, samt et infoskriv som de har laget. Informantene er også informert om at det er lov å trekke seg, noe en informant gjorde på

grunn av sykdom. Informantene skrev under på samtykke skjemaet for å kunne sikre seg selv og informasjonen de gidde ut. (Dalland, 2017, s.241). I oppgaven vil ikke informantene bli navngitt eller barnehagen de jobber i. Alle informantene blir anonymisert, og samtykke skjemaet som informantene skrev under vil bli makulert etter oppgaven er ferdigstilt. Informantene ble på forhånd informert om tematikk og nødvendig informasjon om intervjuet. Informantene fikk ikke vite problem stilling eller spørsmålene på forhånd.

3.4 Validitets vurderinger

Dalland skriver at i forskningsprosjekter er en essensiell del av forskningen å skape reliabilitet, noe som vil si at forskningen er troverdig. (Dalland, 2018, s.55) I en kvalitativ undersøkelse med intervju som metode er det mange ting som kan være feilkilder og påvirke oppgavens validitet. Når man jobber med mennesker kan det komme frem meninger eller følelser som kan bli feil tolket eller virker misvisende. Når man transkriberer dataen vil alt av tonefall, mimikk og gestikulering forsvinne, noe som kan lede til feil tolkning der man gjerne kan misforstå hva informanten egentlig mente. En annen feilkilde er personen som begår intervjuet og noterer ned hva informanten sier. Her kan det oppstå omformuleringer, mistolkninger og feil som leder til invalid informasjon. Man kan argumentere mot at det hadde skapt mer validitet og bruke lydopptak, men med rammene som var rundt oppgaven var ikke dette mulig.

En annen faktor som påvirker oppgavens validitet, er antall informanter. I denne oppgaven blir det brukt 2 informanter. Det var egentlig planlagt å bruke 3 informanter. Det var avtalt at det skulle bli gjennomført 3 intervjuer med 3 forskjellige barnehagelærere spredt på 2 barnehager. Den ene informanten måtte trekke seg på grunn av sykdom. Noe som resulterte til at det bare ble 2 informanter spredd på 2 barnehager. Selv om dette går innenfor rammene til oppgaven vil dette kunne påvirke oppgavens validitet da det kunne vært samlet mer empiri.

3.5 Analyse

Gjennom å analysere skal vi finne ut hva innholdet i intervjuene er. (Dalland, 2017). Etter en grundig gjennomgang av intervjuet, kom jeg fram til fire tematiser som gjentok seg i flere av svarene og var virket for meg som essensielle. Etter å definere disse meningsbærende enheter som «barns interesse», «fellesskapet på avdelingen», «unngå krenkende atferd» og «den ansattes kompetanse», startet jeg og sortere hva informantene hadde svart for å kunne trekke fram hva som var relevant. Etter å trekke fram hva som var relevant bruke jeg dette som utgangspunkt for drøfting og knytte opp mot teori.

4. Empiri & analyse

Etter å analysere datamaterialet mitt kom jeg fram til fire meningsbærende kategorier. Disse kategoriene er barns interesse, felleskapet på avdelingen, unngå krenkende atferd og den ansattes rolle. Fra intervjuene pekte datamaterialet mot at dette var de fire mest sentrale temaene for å kunne skape inkludering for alle barn i en samlingsstund.

4.1.1 Barns interesse

I intervjuet reflekterte begge informantene om hvordan og hvorfor de tenkte at barnas interesse var en viktig del av å kunne skape en inkluderende samlingsstund.

Informant A

Informanten var tydelig på hvordan hun syntes at det var viktig å høre på stemmene til barna. «Hva var de interessert i?», er et viktig spørsmål informanten bruker når hun planlegger samlingsstunder. Hun snakker om hvordan hun vil vinkle samlingene rundt noe som interesserer barnegruppen, men kan fortsatt handle om temaene som er viktig å gå gjennom. Informanten fortalte også om at hun synes at det er viktig at samlingene skal være lagt opp for at barn kan være barn. «Jeg tenker at det er viktig å gjennomføre samlingen på en måte der barna kan være barn, samlingen må gripe og engasjere barna. Ikke alle er egnet til å sitte rolig og høre på en lang bok. Det er så spredt alder og kompetanse på en stor avdeling, man kan ikke forvente at en 3 og en 5 åring kommer til å finne det samme like interessant».

Informant B

«En samling er ikke en suksess fordi alle barna satt fint og var stille.». Informanten starter med å snakke om hvordan det er viktig å kunne til rette legge en samling som faktisk fenger barna og gjør slik at de vil være deltakende. Hun sier at bare fordi de er rolige betyr ikke det at det var noe suksess hvis man ikke har tatt til betraktning hva barna liker. Informanten var tydelig på at hun syntes det var viktig å høre på hva som interesserer barna og at barna skal kunne få ha medvirkning i hva som skjer på avdelingen. Hun snakker om hvordan det er viktig å være bevisst på hvordan man går frem i forhold til medvirkning. At barna gjerne ikke trenger å bestemme at de skal gå på tur til den samme lekeplassen hver uke, men heller prege samlinger og planer gjennom interesser.

4.1.2 Drøfting og analyse

Her ser vi at informant A snakker om at alle barna skal bli hørt og kunne ha en påvirkning på hva som skjer. Informanter nevner det ikke direkte, men her ser vi at det er snakk om medvirkning. Informant B snakker også og at det er viktig med medvirkning. Her snakker begge om hvordan de jobber med medvirkning i forhold til samlinger og avdelingen. Informant A snakker om å plukke opp på barnas interesser for å kunne jobbe mot å ha samlinger som skal fange interessen til barna. Informant B sier det er viktig å tenke på hvordan man jobber med det. At den viktigste formen ikke nødvendig er at barna skal få bestemme tur, men heller spille på interessene deres. Her ser vi at de snakker om hva Berit Bae snakker om. At medvirkning ikke er å bestemme over hva som skal skje eller hva hele avdelingen skal gjøre, men å bestemme sammen. Høre på stemmene til barna og ta det på alvor. (Kunnskapsdepartementet 2006, s. 8).

Begge informantene snakker også om hvor viktig det er at barnas stemme og interesser skal komme fram og bli synlige på avdelingen. Dette går i tråd med det som blir sagt i FNs barnekonvensjon. Der det står at alle barn skal få muligheten til å bli hørt og få være deltakende i avgjørelser om hva som skjer i barnehagen. (Barnekonvensjonen. 2003). Dette blir relevant i forhold til hvordan man planlegger og ser på hva som faktisk skal skje i en samlingsstund. Er samlingsstunden lagt opp for barn der det er interessant for de eller er det gjerne lagt opp for det den ansatte anser som interessant, uten å ta hensyn til barnas interesse?

4.2.1 Felleskapet på avdelingen

Informantene tokk ofte opp hvordan felleskapet på avdelingen hadde en stor betydning på samlingene. Samt hvordan felleskapet var direkte knyttet til inkluderingen som skjer på avdelingen.

Informant A

Informanten sier at det er viktig for å ha et felleskap på avdelingen der alle har mulighet til å være deltakende. Hun snakker videre om at det er viktig at alle har noen å leke med. Hun snakker både om jevnaldrende relasjoner, men også relasjonene mellom de ansatte og barna. Hun snakker om hvordan inkludering handler om å kunne ha en avdeling der alle hører hjemme. Informanten nevner også om hvordan hun pleier å dele barnegruppen i mindre grupper slik at barna skal kunne spille hverandre gode, uten at det blir for mange distraksjoner. Hun forklarer at hun har opplevd at når hele barnegruppen er samlet kan det skape negative samspills mønstre og være utfordrende å gjennomføre samlinger eller fellesaktiviteter. Her snakker informanten på at det er stort fokus på å jobbe for å unngå

utestenging da det ofte blir brukt unnskyldninger som at noen ikke er gamle nokk til å være med på leken, hun forklarer at det er noe som blir tatt videre av barna inn i samlingsstunder der noen barn ikke får sitte sammen på grunn av alder eller kjønn, ved slik utestenging virker det som flere av barna blir utrygge i samlingen. Hun forklarer at for å jobbe mot dette har hun laget faste leke grupper for å bygge opp gode jevn aldrene relasjoner i gruppen.

Informant B

Informanten starter med å snakke om inkludering og at det er et stort begrep, hun peker mot at inkludering handler om å kunne til rette legge for at alle på avdelingen skal klare å mestre og være en del av felleskapet. Hun snakker videre om at hun syntes det er viktig å ikke bare se og høre barna som snakker høyest, men også di barna som trekker seg litt vekk. Informanten snakker om at hun er opptatt av å skape en gruppe følelse på avdelingen, der man tar hensyn til hverandre og man kan spille på felles interesser. Informanten sier at for å skape en god gruppe følelse prøver de å bygge gode grupper basert på allerede eksisterende relasjoner, som hun tror kan spille hverandre gode slik at flere barn kan øke lekekompetanser sin. Her prøver hun og involvere seg selv for å kunne inkludere de barna som gjerne står utenfor. Informanten forklarer at hun prøver og fremme barnas sterke sider for å gjøre dem til mer attraktive lekekamerater. Videre kommer hun inn på inkludering i samling, og hvordan det kan påvirke hvis et barn alltid går ut av samling eller ikke klarer å være deltakende. Hun snakker om hvordan det på virker til at barnet kan havne utenfor felleskapet. Og hva som ligger bak barn som ofte går ute eller ikke er deltakende i samlingen. I et forsøk på å ha minst mulig utestenging, prøver hun å planlegge slik at det skal være mulig for de som sliter med å være i samlingsstundene skal kunne være deltakingene.

4.2.2 Drøfting og analyse

Til å begynne med kommer begge informantene med definisjoner på hva de mener inkludering er der. Informant A snakker om at en avdeling som fremmer inkludering er en avdeling der alle føler at de hører hjemme og har mulighet til å være deltakende. Informant B snakker om hvordan hun tenker at en avdeling som fremmer inkludering er en avdeling som legger til rette for at alle barna på avdelingen skal oppleve og mestre og være del av et felleskap. Her kan vi sammenligne med hva morken skriver, om at inkludering handler om å bryte ned vegger og ha en felles respekt og forståelse på tvers av ulikheter og være aktive medlemmer av et felleskap (Kvamme, Kverbekk & Strand, 2016, s.165). Her kan man se at begge informantene prøver og bygge opp avdelinger som er basert på at alle skal kunne være

del av et felleskap og oppleve mestring. Her kan man tenke at dette vil ha en påvirkning på hvordan det er å ha barnegruppen i samling. Da det gjerne vil skape trygge gruppe relasjoner hvis det er en avdeling med sterke jevnaldrende relasjoner vil dette fjerne en faktor som skaper usikkerhet eller frykt hos barna som vil gjøre det lettere å være delaktige.

Her kan vi se at begge informantene også snakker om sosiale reassureres der informant A opplever at de bruker sosiale ressurser som alder og kjønn som midler for å ekskludere barn de ikke vil ha med i leken, noe som kan lede til utestenging. (Öhman, 2020, s.103). Med denne utestengingen kan man se på modellen til Karina om negativ sosial utvikling. Dette vil påvirket barnet, barnegruppen og den ansatte. (Öhman, 2020, s.88). Her kan barnet starte og utagere med å skape lite positivt samspill med andre. Barnet kan bli usikker å skape uro samt ta på rollen som klovn eller syndebukk. Det kan også påvirke barnets utvikling kognitivt og motorisk da barnet kan oppleve og bli ekskludert fra leken og felleskapet. Dette er fordi da barnet ikke får være del av lekekulturen på avdelingen vil det ikke få muligheten til å utvikle seg på samme nivå som de andre barna. (Öhman, 2020, s.87). Dette kan påvirke barnegruppen der et barn som skaper mye uro og gjerne kan virke irriterende for de andre barna der de gjerne utpeker han som syndebukk. Dette er noe som kan skape enda mer uro i samlingsstunder. Her kan vi se for oss at dette barnet som er på utsiden av felleskapet vil skape uro eller «ødelegge» samlingsstunder fordi han/hun er usikre og føler seg ikke trygge i samlingen. Noe som kan lede til at den ansatte tar barnet ut av samlingsstunden. Dette kan resultere med at barnet kommer enda lengre ut av felleskapet da det ikke får være deltakende i fellesaktiviteter.

Her kan vi se på hvordan begge informantene jobber for å unngå dette der informant B bruker sosiale ressurser for å skape inkludering med å gjøre noen som gjerne var en mindre attraktiv lekepartner til noen som er attraktive med å bruke barnas spesielle evner, kompetanser eller attraktive ressurser som en måte å få barnet med i leken. (Öhman, 2020, s.103). Der det kan oppstå en relasjon som hun kan være et støttene stilas i starten for å senere bli en god og trygg relasjon for barna. Det som kan oppstå i slike situasjoner er at barnet blir «brukt» av andre slik at de kan få tilgang til for eksempel kule leker, der barnet som originalt har stått utenfor ender opp med å «kjøpe seg venner».

4.3.1 Unngå krenkende atferd

Under intervjuerne ble det mye snakk om hvordan den ansatte kan virke krenkende og hvordan samlingsstunden kan være et sted der krenkende atferd fort kan oppstå. Informantene reflekterte også hva de legger i begrepet krenkende atferd og hvordan man kan unngå det.

Informant A

Informanten innleder med å forklare hva hun ser på som krenkende atferd, her prater hun om å overse barna, true og ydmyke. Hun snakker om hvordan man må høre barnas stemmer og faktisk lytte til det som blir sagt. Hun forteller videre om hvordan det er krenkende å snakke ned til barnet, spesielt foran andre, det samme gjelder uthenging av barnet. Informanten forteller videre om hvordan ansatte kan ha en tendens til å «låse barna i en rolle», hvis man for eksempel sier «du slår jo alltid, du er alltid så sint». Videre snakker hun om hvordan det kan oppstå krenkende atferd i en samlingsstund, der snakker hun om å ta et barn ut av samlingen. Hun snakker om at å hive et barn ut alene kan være ydmykende for barnet og at det ikke kommer noe godt ut av det. Hun forteller videre at hvis det er mulig så vil hun heller at vis en situasjon oppstår der man ikke har så mye valg at en voksen blir med barnet ut for å kunne snakke med barnet om hva som har skjedd og hvorfor. Når det kommer til å unngå krenkende atferd snakker informanten om hvordan det er viktig å være en god rolle modell både for barn og ansatte. Det å være bevisst på hvordan man oppfører seg og tenke gjennom om man selv hadde likt å bli snakket til eller behandlet slikt.

Informant B

Først forklarer informanten hva hun tenker krenkende atferd er. Hun snakker om hvordan voksne bruker sin posisjon og makt. Hun forteller videre om at vi er større og sterkere på godt og vondt. For noen barn kan dette være truende eller skremmende hvis man ikke er bevisst på hvordan man oppfører seg. Informanten snakker om at de ansatte skal være en trygg base for barna, men at størrelsen kan også virke skremmende. Hun informerer også om hvordan hun tenker det kan være krenkende for barn å få samme beskjed mange ganger, men ikke hjelp av den ansatte til å regulere eller løse problemet.

Informanten starter å fortelle hva hun tror barn opplever som krenkende, informanten bruker barn som føler at de blir urettferdig behandlet som et eksempel på dette. Gjerne at samme barn sitter med en følelse av å konstant få mindre, enten mindre kontakt med en ansatt eller

gjærne mindre mulighet eller tillit, og hvordan dette leder til en følelse av at man er verdt mindre eller sitter med en opplevelse av å bli krenket. Informanten beveger seg videre om hvordan barn blir dratt ut av en samling. Hun syns det er en dårlig praksis der man skal ha en samling som er basert på frykt og trusler for at barna skal være deltakende. Hun sier «mange ganger er ikke en samling vellykka fordi barna sitter stille på en stol, grunnen til det kan være på grunn av skumle eller truende voksne.» Men ser også at til tider er det enkelte barn som sliter med å være deltakende i samlingen. Hun forteller at hun pleier og gi et valg i en slik situasjoner, slik at barnet skal ha en mulighet til å bestemme selv, enten gå inn til en annen voksen eller være deltakende i samlingen.

Når det kommer til å unngå krenkende atferd snakker hun om hvordan man må se alle barna, og passe på at man har bygd en relasjon med alle ungene, og hvordan det er vårt ansvar som pedagoger for å bygge og opprettholde disse relasjonene. Hun snakker videre om at det er viktig å snakke med personalet på avdelingen om hva som er krenkede og hva som er greit.

4.3.2 Drøfting og analyse

Informantene starter med å snakke om hva som kan bli oppfattet som krenkende atferd. Her snakker begge om det å overse barnet, true, låse barnet i «bokser», snakke ned til barnet og forskjellsbehandle. Med tanke på at krenkelse oppleves og føles annerledes individuelt for hvert enkelt barn er det vanskelig og si akkurat hva som oppleves hvordan for barn, men informantene snakker spesifikt om sine opplevelser og hva de opplever at barn har blitt krenket av. Man kan også se på hersketeknikker som ofte blir brukt i barnehagen bevist og ubevist som Öhman snakker om. Her kan man se på offentlig irettesettelse som vil gå innenfor det å snakke ned til barnet som informantene snakker om. Man kan også trekke likheter mellom trussel og skam og hvordan informantene snakker om det å overse, forskjellsbehandle og true barna. (Öhman, 2020, s.70-71).

Begge informantene snakker rundt det å føle seg krenket. Her snakker de mye om den indre dimensjonen av krenkelse slik Öhman nevner. Der man sitter igjen med en følelse av at man er verdt mindre og får mindre muligheter. (Öhman, 2020, s.68-69). Informantene reflekterer rundt hvordan de prøver å unngå slik krenkende atferd. Her snakker de om spesielt det å bruke trusler og hersketeknikker og hvordan de prøver og unngå det, samt gjøre resten av personalet oppmerksomme på egen atferd får å unngå dette. Informant B snakker om at det ikke nødvendig er en vellykket samling fordi barna sitter fint og rolig, men at det kan forekomme fra størrelse eller trusler. Her kan man se på hvordan man bygger opp en relasjon og autoritet.

Öhman snakker om hvordan det kan oppstå en ond sirkel der personalet bruker hersketeknikker og krenkende atferd for å ha kontroll, der barna ikke responderer på en ønskelig måte og der oppstår en gjentakende mønster med dette. (Öhman, 2020, s.71-72). Her kan man heller fokusere på å bygge opp relasjoner og samlinger som er bedre for barna. slik informantene snakker om der de prøver og lage samlinger slik at barn kan være barn. Gjennom dette blir det et større fokus på å bygge opp gode relasjoner og unngå å havne i et dårlig mønster med krenkende atferd og dårlige relasjoner.

Her kan vi tenke at dette vil ha en påvirkning for samlingsstundene. Hvis en avdeling havner i en ond sirkel der ansatte bruker hersketeknikker for å skape ro i en samlingsstund vil det enten skape et miljø der barn ikke får muligheten til å være seg selv og gjerne ikke ha et optimalt læringsmiljø eller vil det lede til at det blir større distraksjoner da barna gjerne utagerer på hvordan den ansatte håndterer barnegruppen. Her må personalet heller ha et fokus på å bygge opp gode relasjoner, for å kunne etablere en trygg autoritativ rolle. Når man har bygd opp en god relasjon vil man gjerne ha en bedre forståelse av barnegruppen slik at man kan legge til rette for eventuelle utfordringer enkelte barn har slik at man kan unngå å true med at barna må bli dratt ut av en samlingsstund. Da dette kan oppleves ydmykende for barnet som blir dratt ut og skremmende for barna som sitter igjen.

4.4.1 Den ansattes rolle

Informantene fortalte mye om hvordan de ansattes kompetanse påvirker en samling. Hvordan den ansattes kompetanse og hvordan planlegging påvirker hvordan samlingen vil spille ut.

Informant A

Gjennom spørsmålene informanten ble spurt nevnte hun flere ganger hvor viktig det er med den ansattes kompetanse. Hun snakker mye om hvor viktig det er og ha et planlagt opplegg og ikke bare ta alle samlinger på sparket. Hun snakker om hvordan det er viktig å ha en klar idé om hva man skal gjøre og hvem man skal gjøre med. Hun forteller at på hennes avdelingen deler barnegruppen opp i mindre faste grupper, gruppene er ikke alders basert, men de er delt etter relasjoner, kompetanse og behov. Hun snakker om hvordan hun tenker at faste grupper er en positiv ting og at det er noe som blir brukt mye i samlingene hun har. Hun snakker også videre om hvorfor det er viktig å ha ansatte som klarer å lese barnas signaler, i forhold til for eksempel hvis barna ikke er interessert i det man sier, men at den ansatte klarer og finne alternative løsninger. Hun snakker også om hvordan det er viktig at den ansatte kjenner

gruppen sin for å kunne lage en samling som er gjennomførbar, der man klarer og tilpasset innholdet til de som skal være deltakende i samlingen.

Hun snakker også om hvordan hun bruker samlingen. Hun sier at det er en viktig del av dagen for å kunne skape gode overgangssituasjoner, fra frilek til måltid for eksempel. Hun snakker også om hvordan voksentettheten påvirker veldig hvordan man kan jobbe med samlinger, om man er nokk ansatte til å kunne dele gruppen i samlinger eller om man har mulighet til å sende et barn ut til en annen voksen som kan hjelpe barnet og regulere seg.

Informant B

Informanten starter med å fortelle at hun syntes det er viktig å ha en plan A og en plan B for de fleste situasjoner, hun snakker om hvordan hun pleier og planlegge en samling som er gjennomførbar og har mening. Informanten reflekterer rundt hvordan hun syntes det er viktig å kunne vike fra den originale planen. Hun snakker også om hvordan hun prøver og ha et tett samarbeid med foreldrene for å kunne snakke om hva barnet snakker om hjemme, hvordan de har det i hjemmesituasjoner, og hva skjer i barnehagen slik at de kan snakke om det hjemme og. Hun snakker om hvordan hun planlegger ikke bare innhold, men gruppestørrelsen og hvor barna skal sitte. Hun peker og mot at det er viktig å kunne fleksibel og se når det er nødvendighet med en samling. Hun viser mot eksempler om man skal bryte opp en lek der mange barn er involvert for å ha denne voksen styrte samlingen.

Informanten forteller om hvordan hun syntes det er viktig at personalgruppen er samkjørte om hva de gjør og prøver å ha dialoger og møter om hva, hvorfor og når de skal jobbe med noe, slik at alle kan ta eierskap til det. Hun forteller at det er viktig å tro selv på det man holder på med, for ellers kommer ikke barna til å være interesserte.

4.4.2 Drøfting og analyse

Her snakker begge informantene om hvorfor det er viktig å planlegge hva man skal gjøre og ha en klar tanke om hvorfor man skal gjøre dette. Dette her kan man se sammenligninger med medvirkning og barnas interesse med at de ansatte tenker på hva som interesserer og prøver aktivt og jobbe for at alle barna skal bli hørte i løpet av dagen. Her kan man også se andre typer planlegging og logistikk som informantene snakker om. Som hvor man skal ha samling, hvem skal ha samling, når skal man ha samlingen. Her bruker begge barnehagelærere erfaringen sin og utdanningen sin for å kunne skape gode og innholdsrike dager for barna.

Begge informantene snakker om hvor viktig det er og ha et godt samarbeid for å kunne både bygge sterke relasjoner og finne ut mer om hva barnet tenker og føler. Her kan man trekke likheter mellom hva som blir sakt av informantene og hva Glaser skriver om i foreldresamarbeid. At foreldresamarbeid er en ide om å skape noe som er for barnas beste. (Glaser, 2016, s.67). Her blir det brukt for å hente ut informasjon og interesser fra gjerne barn som har særskilte behov for å kunne vinkle samlingen slik at det blir interessant for alle.

5. Konklusjon

Når man tar utgangspunkt i problem stillingen som er «*Hvordan kan barnehagelærere tilrettelegge for at alle barna skal være inkludert i en samlingsstund.*» er det mange elementer som vil påvirke om man klarer å legge til rette for inkludering for alle barn. Vi kan bemerke de 4 meningsbærende kategoriene som ble hentet ut av empirien for å prøve å svare på hvordan man kan legge til rette for inkludering i samlingsstundene. Informantene setter i gang med å snakke om barns interesse og hvordan det er viktig og vinkle samlingene mot barna. Samlingen skal ha fokus rundt tematikker og opp bygd på en slik måte at barn kan være barn. Det neste informantene snakker om er hvordan det er viktig med inkludering for å kunne ha en felles aktivitet som en samlingsstund. Her det mange faktorer som påvirker hvor trygt det oppleves for barna. Her kan det være de jevnaldrende relasjonene som er utrygge, noe som kan være et resultat av utestenging og mobbing, noe som leder til at enkelte barn ikke mestrer det å være deltakende i samlingen. Her kan vi også se på voksen - barn relasjonen som er til stede i en samlingsstund. Dette vil og kunne påvirke hvordan barna opplever en samlingsstund og hvor trygt det føles på avdelingen. Her snakker informantene også om at det er viktig å til rette legge for at alle skal få mulighet til å oppleve mestring og deltakelse. Noe som vil gjøre det mer appellerende og være aktiv i samlingene. Videre snakker informanten om krenkende de atferd. Her ser vi at det har en stor påvirkning med hvordan samlinger og situasjoner blir håndtert av personalet. Samt hvordan man gjerne håndterer barn som ikke vil være deltakende i samlingen. Her kan man enten reagere med trusler og hersketeknikker, noe som vil lede til at man havner i en ond sirkel som leder til mer urolighet og jobber aktivt imot å skape gode relasjoner, eller så kan man se på hva som skjer i samlingen og prøve og finne ut av hvorfor og hva som gjør slik at dette eller disse barna ikke klarer og finne roen for å unngå slik krenkende atferd. Til slutt ser vi litt på viktigheten av den ansattes rolle. Både i forhold til

kompetanse og det av være bevist over hva man gjør, men også det å bruke foreldresamarbeid aktiv. Her vil det være relevant for å se på hvor store grupper, hvor man skal være, hva man skal gjøre og i forhold til foreldresamarbeid er det viktig når det gjelder å få barna mer involvert i samlingsstundene for å kunne få tak i deres interesser.

For å konkludere kan man si at det er mange essensielle elementer for å klare å tilrettelegge samlingsstunder som inkluderer alle barn. Det krever mye forarbeid og kjennskap til barnegruppen og deres interesser. Tanken om at man skal klare å få alle barn interessert og deltakende i en og samme samlingsstund er en drøm som er lite aktuell i barnehagen. Det er flere grunner til dette som for eksempel størrelse på avdelingen, interesser og veldig spred kompetanse og modenhet bland barna. Med tanke på dette er det måter å jobbe rundt dette. Informantene snakker om å dele gruppen, jobbe spesifikt etter interesser og bygge gode relasjoner i gruppen. Vi kan tenke at det å dele gruppen er viktig slik at alle barn får mulighet til å kunne være deltakende i noe form for felleskap. Så for å svare på problemstillingen kan man si at for å kunne skape en samlingsstunder som inkluderer alle, kan man snakke om fire tematikker. Barnas interesse, felleskapet på avdelingen, krenkende atferd og hvordan man unngår det samt den ansattes kompetanse. Gjennom å jobbe aktivt med de fire tematikkene kan man klare og dele barna opp i grupper og skape gode og trygge relasjoner som leder til at man får en bedre forståelse av hva barna trenger og er interessert i slik at man kan jobbe med en felles aktivitet som samlingsstund. Når man har fokus på barnas beste, kan man jobbe målrettet mot å skape samlingsstunder som fremmer inkludering gjennom å være bevist på hva samlingene skal handle om, hvordan grupperelasjonen på avdelingen er samt hvordan man jobber med inkludering, hvordan vi som pedagoger jobber for å bygge gode relasjoner med barna slik at man kan unngå krenkelser, samt planlegge og kjenne barnegruppen.

6. Litteratur:

- Bae, B. (2009) *rom for medvirkning?: om kvaliteter i samspillet mellom førskolelærer og barn*. Fagbokforlaget
- Barnehageloven (2006) barns rett til medvirkning og hensyn til barns beste (LOV-2005-06-17-64) Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64/§3>
- Barnekonvensjonen. (2003). *FNs konvensjon om barns rettigheter: vedtatt av De forente Nasjoner den 20.november 1989, ratifisert av Norge den 8.januar 1991: revidert oversettelse. Mars 2003 med tilleggsprotokoller*. Barne- og familiedepartementet. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf
- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2016). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm Akademisk.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Gyldendal Akademisk.
- Glaser, V. (2016) *foreldresamarbeid: barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2.utg.) Universitetsforlaget
- Kunnskapsdepartementet (2006) *temahefte om barns medvirkning* [brosjyre] kunnskapsdepartementet. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/300463-temahefte_om_barns_medvirkning.pdf
- Kunnskapsdepartementet. (2017) *rammeplan for barnehagen: forskrifter om barnehagens innhold og oppgaver*. Udir. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>
- Kvamme, O, A. Kverbekk, T. Strand, T. (red.). (2016) *pedagogiske fenomener: en innføring*. Cappelen Damm akademisk
- Martinsen, T, M. (2020, oktober) *Hva er begynnende mobbeatferd?* Universitetet i Stavanger <https://www.uis.no/nb/hva-er-begynnende-mobbeatferd#/>
- Meld. St 41 (2008- 2009) *kvalitet i barnehagen*. kunnskapsdepartementet <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-41-2008-2009-/id563868/?ch=1>
- Sjøvik, P. (Red.). (2014) *en barnehage for alle: spesialpedagogikk i barnehagelærer utdanningen* (3.utg.). Universitetsforlaget

Öhman, M. (2020) *innenfor og utenfor: barns relasjonsarbeid, voksnes ansvar*. Pedagogisk forum

7. vedlegg

Vedlegg 1: Intervju guide

Hvordan tilrettelegger barnehagelærere for at alle barn blir inkludert i samlingsstunder?

Hva legger du i begrepet samling?:

Hva legger du i begrepet inkludering?:

Hva legger du i begrepet medvirkning?

Hva legger du i begrepet krenkende atferd.

Hvordan tilrettelegge du for inkludering på avdelingen din?:

Hvorfor har du samling?:

hvilke fysiske rammer (rom, gruppe størrelse,) tenker du er viktige å tenke på før man gjennomfører en samling?:

hvordan tilrettelegger du for at samlingen skal være interessant for alle som er deltakende?:

Hva tenker du om de barna som eventuelt blir tatt ut fra en samling?

hva tror du barnet som blir tatt ut opplever?:

Hva tenker du kan bli oppfattet som krenkende atferd for et barn?:

hva tenker du om barns medvirkning i forhold til samlinger?:

hva kan være mulige grunner til at barn faller ut av samlinger?:

hvordan tilrettelegger du for barn med språkvansker i forhold til samling?:

hvordan opplever du at grupperelasjonen påvirker deltakelse i samling?:

Vil du delta i Forskningsprosjektet *Hverdagspraksiser*?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å involvere barnehagelærerstudenter i forskning som bidrar til mer kunnskap om hverdagspraksiser som fremmer lek, kommunikasjon og tilhørighet i barnehagen. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Gjennom *Hverdagspraksiser* skal barnehagelærerstudentenes Bacheloroppgaver knyttes til forskning som skjer ved Universitetet i Stavanger ved Institutt for barnehagelærerutdanningen, og det nasjonale barnehageforskningssenteret FILIORUM¹ finansiert av Norges Forskningsråd. Det overordnede målet for alle Bacheloroppgavene er å få mer kunnskap om hverdagspraksiser i barnehagen innenfor temaene: digital kompetanse, lek, tilhørighet/mangfold, kreativitet, bærekraft og ledelse. Problemstillingene vil variere innen rammen av de tematiske områdene.

Studentenes Bachelorsoppgaver tilsvarer 15 studiepoeng (¼ studieår) og datagrunnlaget de bygger oppgavene sine på er korte observasjoner i barnehagen, intervjuer, eller spørreskjema. Dataene som samles inn skal i første rekke brukes til studentenes Bacheloroppgaver, men vi vil også i dette brevet spørre om lov til å bruke dataene videre i forskning i FILIORUM – Senter for barnehageforskning.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger (UiS) ved Institutt for barnehagelærerutdanning og FILIORUM – Senter for barnehageforskning er ansvarlige for prosjektet. Samarbeidspartnere er barnehageeiere i Rogaland som har kommet med ønsker om tema de vil ha belyst gjennom studentenes Bacheloroppgaver.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta i prosjektet fordi du arbeider i en barnehage eid av en av våre samarbeidspartnere i prosjektet. Barnehageeier har valgt ut barnehagen du arbeider i til å være med i prosjektet. Spørsmål om deltakelse sendes til alle ansatte i denne barnehagen som er aktuelle for studentenes problemstillinger. Det er ikke sikkert du vil inngå i datainnsamlingen, selv om du gir tillatelse.

Hva innebærer det for deg å delta?

¹ <https://www.uis.no/forskning-og-ph-d/forskningssentre/filiorum-senter-for-barnehageforskning/>

Ved å delta i prosjektet vil barnehagelærerstudenter ved UiS få mulighet til å besvare problemstillinger i sine Bacheloroppgaver gjennom tilgang til praksisfeltet som videre bidrar til forskning om hverdagspraksiser i barnehagen.

Metoder som vil bli brukt er ikke- deltakende observasjon, deltakende observasjon, intervju og spørreskjema. Ikke-deltakende observasjon betyr at studenten er tilstede og observerer barn og ansatte i barnehagen uten at de selv deltar aktivt i det som foregår. Deltakende observasjon er nødvendig når studentene skal prøve ut didaktisk opplegg sammen med ansatte og barn i barnehagen. Det er ikke lov å gjøre lyd- eller videoopptak. Opplysningene registreres gjennom studentenes notater som vil være anonymisert og oppbevart på sikker maskinvare. I den ferdige oppgaven vil det ikke være mulig å gjenkjenne barn, ansatte eller barnehagen dataene er samlet inn i. Det er kun studenten som har opplysninger om dette. Studenten har taushetsplikt, og ingen, heller ikke veileder, vil vite hvilke barn eller hvilken barnehage dette dreier seg om. I de tilfeller observasjon i barnehagen er aktuelt vil

studenten forholde seg til gjeldende korona-restriksjoner og smittevernsprosedyrer. Gjennom spørreskjema eller intervju med ansatte vil det ikke åpnes for spørsmål om enkeltbarn.

Ved intervju er det kun tillatt å skrive notater, mens spørreskjema fylles ut og registreres elektronisk. Det kan i noen tilfeller være aktuelt å lagre data innsamlet via intervju, spørreskjema, eller observasjon, til videre forskning i FILIORUM. Data lagres på sikker server og krever tillatelse av involverte.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger og data samlet inn om deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

I tilfeller der det gjøres observasjon av ansatte i barnehagen vil kun de ansatte som har gitt samtykke bli observert. Samtlige ansatte som skal intervjues må ha gitt tillatelse til dette. I gruppeintervju må alle som intervjues ha gitt slik tillatelse. Det skal ikke gjøres lyd-, bilde- eller videoopptak.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er kun student som vil ha tilgang til opplysninger om ditt navn, hvilken barnehage du arbeider i, og andre detaljer knyttet til datainnsamlingen. Veileder og prosjektgruppe ved UiS vil ha tilgang til anonymiserte data som samles inn. Deltakere vil ikke kunne gjenkjennes hverken i Bacheloroppgaven til studentene eller i eventuelle andre publikasjoner der dataene brukes.

Alle data vil ivaretas gjennom sikker lagring i tråd med UiS retningslinjer, og vil anonymiseres slik at opplysningene ikke vil kunne spores tilbake til kilden. Dette kan gjøres ved at barna/barnehageansatte/barnehagen får fiktive navn eventuelt nummer. Dataene oppbevares på tilgangsbegrenset og passordbeskyttet maskinvare.

Barnehageeierne som har deltatt i prosjektet vil kun få tilgang til resultater gjennom studentenes Bacheloroppgaver der ansatte, barn, og barnehager er anonyme.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres innen Bacheloroppgaven er godkjent slik at ingen data kan spores tilbake til kilden, noe som etter planen er februar 2022.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet (etter at data er samlet inn, men før oppgaven er avsluttet og dataene anonymisert), har du rett til:

- innsyn i data og personopplysninger som er registrert om deg. Du har også rett til å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet og eventuelt slettet opplysninger om deg,
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Etter at anonymisering er foretatt kan du ikke identifiseres i datamaterialet og det vil derfor ikke være mulig å hente ut data om deg.

Ønsker du mer informasjon om datainnsamlingen, kan dette fås ved henvendelse til prosjektansvarlig ved UiS (se kontakinformasjon på samtykkeskjema).

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg? Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Institutt for barnehagelærerutdanning/FILIORUM, Universitetet i Stavanger ved professor/senterleder FILIORUM Elin Reikerås elin.reikeraas@uis.no, eller administrativ koordinator FILIORUM Secilie Schelbred filiorum@uis.no
- Vårt personvernombud: Rolf Jegervatn rolf.jegervatn@uis.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Elin Reikerås

Secilie Schelbred

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Hverdagspraksiser*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i observasjon i barnehagen
- å delta i intervju og/eller spørreskjema

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles i henhold til de tillatelser jeg har gitt ovenfor.

----- (Signert av
prosjektdeltaker, dato)